

ЛІТЭРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР.

№ 3 (1225)

Серада, 8 студзеня 1958 года

Цана 40 кап

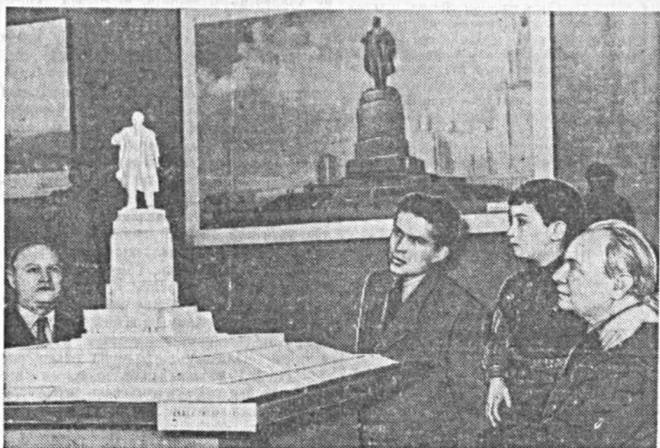
Год назад быў аб'яўлены Усеагульны конкурс на лепшы праект помніка Ул. І. Леніну, які будзе пабудаваны ў Маскве на Ленінскіх горах.

Надаўна ў музеі рускай архітэктуры імя Шчусева адкрылася выстаўка праектаў помніка геніяльнаму правадзю рэвалюцыі.

На выстаўку прыслалі работы з розных гарадоў Саюза больш 130 аўтараў.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выстаўкі выклікаў праект помніка, створаны беларускімі аўтарамі — скульптарам З. Азгурам, архітэктарам А. Воінавым і архітэктарам-мастакам Я. Печніным і С. Баткоўскім. Помнік уяўляе сабой збудаванне агульнай вышыняй у 67 метраў. Бронзавая фігура правадзю — 24,5 метра. Вакол помніка прагледжваюцца два паркі: верхні і ніжні на схіле Ленінскіх гор.

На адмык: наведвальнікі выстаўкі аглядаюць праект помніка Ул. І. Леніну. Фота В. Вайгенсберга.

Што паказаў агляд

М. МІНКОВІЧ,
першы намеснік
міністра культуры БССР.

Культурна-асветныя ўстановы заклікаюць вёсці шырокую работу па выхаванні нашых насельніцтва ў духу камуністычных уласнасці да працы і сацыялістычнай уласнасці, у духу аданасці нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы; яны заклікаюць павышаць культурны ўзровень нашых народаў, развіваць яго ініцыятыву і творчасць, укараіць дасягненні навукі ў вытворчасць, вывучаць, абгуляваць і распаўсюджаць вопыт работы прадзю, будаваць сваю работу так, каб яна ўсяляк садзейнічала паспяховаму вырашэнню задач, пастаўленых перад народам Камуністычнай партыі і Савецкім урадам.

У Беларускай ССР працуюць 1 295 сельскіх клубоў і дамоў культуры, 1 965 хат-чытальняў, 187 гарадскіх і раённых дамоў культуры, 1 552 калгасныя клубы 2 057 сельскіх, дзяціных, раённых, гарадскіх, абласных і калгасных бібліятэк з кніжным фондам звыш 11 мільянаў тамоў кніг. Бібліятэкі дзяржаўнай і калгаснай сеткі аслугоўваюць больш аднаго мільяна чытачоў.

Шырока развіццё атрымала мастацкая самадзейнасць як у горадзе, так і ў вёсцы. У рэспубліцы працуе 11 500 гурткоў, у якіх актыўны ўдзел прамаюць звыш 165 тысяч чалавек. У 1957 годзе гурткі мастацкай самадзейнасці далі каля ста тысяч канцэртаў для дзесяці мільянаў чалавек.

Гэта вялізарная сетка культурна-асветных устаноў штодзённа праводзіць вялікую масава-палітычную і культурна-асветную работу сярод насельніцтва і тым самым дапамагае партыйным і савецкім органам вырашаць задачы, якія ставяць перад калгасамі, саўгасамі, прадпрыемствамі, установамі нашай рэспублікі.

З году ў год работа культурна-асветных устаноў паліпаўняецца, робіцца больш дзейнай, мотанакрававай, канкрэтнай. Пра гэта ярка сведчаць праведзеныя раёныя, гарадскія, абласныя і рэспубліканскія фестывалі моладзі і студэнтаў, а таксама агляд культурна-асветных устаноў у 1957 годзе.

Разам з тым рад культурна-асветных устаноў рэспублікі (асабліва сельскіх) усё яшчэ працуе дрэнна і не задавальняе тых высокіх патрабаванняў, якія ставяць перад імі наш народ. Ёсць выпадкі і няправільныя адносіны, недацэнкі значэння клубоў і бібліятэк з боку асобных кіраўнікоў сельсаветаў, калгасаў, раёнаў.

Надаючы вялікае значэнне рабоце культурна-асветных устаноў, у мэтах далейшага паліпаўнення яе Цэнтральны Камітэт КП Беларусі прыняў пастанову аб правядзенні ў 1957 годзе агляду культурна-асветных устаноў рэспублікі і зацвердзіў яго праграму. Гэтай жа пастановай была створана рэспубліканская аглядавая камісія. Аглядавыя камісіі пачалі працаваць таксама ў абласцях і раёнах.

У аглядзе прынялі ўдзел звыш 5 000 клубоў і бібліятэк Беларусі. Праграма агляду стаяла залучаць і зрабіць усе культасветустановы сапраўднымі культурнымі цэнтрамі і апорнымі базами партыйных арганізацый на месцах.

За час падрыхтоўкі да агляду дамы культуры, клубы, хаты-чытальні і бібліятэкі павінны былі павысіць ідэйны ўзровень сваёй работы, прывесці ва ўзровень парадка памяшканні, дабіцца, каб усе культасветустановы сталі сапраўднымі асяродкамі культуры як у горадзе, так і на вёсцы. Ажыццяўляючы гэтыя задачы, многія культасветустановы пад кіраўніцтвам партыйных і савецкіх органаў значна палепшылі сваю работу, добра падрыхтаваліся да з'явы, умацавалі сваю матэрыяльную базу.

Калі на пачатку 1957 года ў прыватных памяшканнях было размешчана 444 клубных установы, дык на 1-е лістапада 1957 года іх колькасць скарацілася да 207. Многія клубных устаноў адрамантаваны. На працягу года пабудавана 8 і будуюцца яшчэ 23 раёныя дамы культуры. Многія клубы і бібліятэкі пераведзены ў добраўпарадкаваныя памяшканні. За 1957

год пабудавана 357 і знаходзіцца ў стады будаўніцтва 414 калгасных клубоў. Сіламі грамадскіх, на срэды калгасаў і бюджэтных асіганванні добраўпарадкаваны звыш тысячы культасветустаноў. Палепшылася забеспячэнне клубоў музычнымі інструментамі: за год набыта 810 баянаў, акардэонаў і гармонікаў, 23 піяніна, 16 духавых аркестраў, звыш 700 струнных інструментаў, 554 радыёпрыёмнікі, 24 тэлефоны.

Агляд значна актывізаваў работу большасці культасветустаноў. Выкарыстоўваючы многія формы і метады культасветработы, дамы культуры, клубы, бібліятэкі сталі лепш даспаўняць работу да канкрэтных задач прадпрыемстваў і калгасаў.

У большасці культасветустаноў наглядная агітацыя змястоўна і цікава адрамантаваныя барыбцы за аджыццяўленне рашэнняў XX з'езду КПСС, шостага пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі ССРС, перспектывных планаў саўгасаў і калгасаў. Абсталены дошкі гонару, дошкі паказчыкаў саўспрабінства. Усюды стэндзі, мантажы, лозунгі заклікаюць працаўнікоў сельскай гаспадаркі да таго, каб у бліжэйшыя гады дагнаць ЗША па вытворчасці мяса, малака, масла на душу насельніцтва. У многіх культасветустановах аформлены стэндзі на тэмы: «БССР за 40 год Савецкай улады», «Наш народ за 40 год», «Што дала Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя працоўным раёна» і інш.

Значна палепшылася лекцыйная прапаганда. За 1957 год ва ўстановах культуры рэспублікі прагавана звыш 90 тысяч лекцый на грамадска-палітычны, сельскагаспадарчы, прыродазнаўча-навуковы, вытворча-тэхнічны, літаратурны тэмы. У сярэднім у кожным клубе было прагавана дзве-тры лекцыі за месяц.

Вялікае распаўсюджанне ў рабоце клубоў атрымалі тэматычныя вечары і вечары-сустрэчы моладзі са старымі, большымі камі—ветэранамі трох рэвалюцый і грамадзянскай вайны.

Варта адзначыць актывізацыю работы гурткоў мастацкай самадзейнасці. За час агляду створана звыш двух тысяч новых гурткоў, у якіх удзельнічае больш 35 тысяч чалавек. Прыёмна адзначыць не толькі колькасць, але і якасць іх работ. Палепшылася выканаўчае майстэрства ўдзельнікаў. Многія харавыя калектывы вывучаюць нотную грамаду, працуюць над стварэннем галасу. Багаццейшым і больш зместным стаў рэпертуар гурткоў мастацкай самадзейнасці. У яго ўваходзяць рускія і беларускія народныя песні і танцы, творы беларускіх, рускіх і замежных кампазітараў.

Усё большай папулярнасцю ў насельніцтва карыстаюцца агітацыйна-мастацкія бригады. Іх у рэспубліцы — 1 690. Агібрыгады ў сваёй рабоце выкарыстоўваюць не толькі вусныя матэрыялы (частушкі, сатырычныя куплеты, інтэрмедзі), але і выпускаюць баявыя лісткі-маланкі, «калючкі» і г. д.

Вялікую работу праявілі за гэты час бібліятэкі рэспублікі. Галоўную ўвагу яны аддавалі таму, каб лепш абслуджыць бібліятэчнай кнігай кожны калгасны двор. Уж у асабліва раёнах у кожнай калгаснай сям'і ёсць чытачы бібліятэкі. У 19-ці раёнах створаны бібліятэкі да гэтага. Колькасць чытачоў павялічылася ў мінулым годзе ў параўнанні з 1956 годам на 62 500 чалавек. Папоўніўся кніжны фонд бібліятэкі, яны набылі 634 тысячы тамоў новых кніг. За 11 месяцаў 1957 года толькі дзяржаўныя бібліятэкі атрымалі 16 мільянаў 237 тысяч кнігавыдач. А ў 1956 годзе колькасць кнігавыдач складала толькі 15 500 тысяч.

Абласныя аглядавыя камісіі, абмеркаваўшы матэрыялы аб рабоце культасветустаноў, прынялі рашэнні аб актывізацыі работы клубоў і бібліятэкаў у наступным годзе.

Найлепшы арганізацыя і правядзенне агляду ў Мінскай, Гомельскай і Маладзечанскай абласцях. У Мінскай абласці за час падрыхтоўкі да агляду адрамантаваны звыш тысячы дамоў культуры, 150 клубных устаноў і бібліятэк, пабудаваны 62 калгасных клубы і 137 знаходзяцца цяпер у стады будаўніцтва. Створана 200 новых калектываў мастацкай самадзейнасці, у якіх удзельнічае 3 500 чалавек.

У Гомельскай абласці за час агляду пабудавана 70 калгасных клубоў, два сельскія клубы і дзве сельскія бібліятэкі. Вялікая ўвага надаецца паліпаўненню зместу работы культасветустаноў. У абласці працуюць звыш паўтары тысячы гурткоў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць каля 30 тысяч удзельнікаў.

За 10 месяцаў мінулага года ў Маладзечанскай абласці капітальна адрамантаваны 22 раёныя і адзін гарадскі дом культуры, пачы гарадскіх і 15 дзяціных бібліятэк. Адрамантаваны і падрыхтаваны да работы ў звычайных умовах 673 культасветустановы. Набыты неабходныя культурныя інвентар і абсталяванне. Пабудаваны Валожынскі і Астрэвецкі раёныя дамы культуры. Добра вынікнулі дабіліся за час агляду культурна-асветныя ўстановы Докшыцкага, Валожынскага, Браслаўскага, Наваградскага, Слонімскага, Дзяржынскага, Рудзенскага, Гомельскага, Брагінскага, Добружскага, Крычаўскага, Гарадоцкага, Кобрінскага і іншых раёнаў. У Докшыцкім раёне Маладзечанскай абласці 10 культасветустаноў пераведзены з прыватных дамоў. Усе ўстановы культуры абласці добра падрыхтаваліся да з'явы, аформілі добрую наглядную агітацыю.

Вялікіх поспехаў дабіліся культурна-асветныя ўстановы Кобрынскага раёна Браслаўскай абласці. У раёне працуе 98 бібліятэк з кніжным фондам звыш 105 тысяч тамоў. Гэта даю мільяны абслуджыць кнігай кожную калгасную сям'ю. У 1957 годзе колькасць калгаснікаў-чытачоў бібліятэк павялічылася ў параўнанні з мінулым годам на 23 праценты. Больш кніг сталі чытаць нашы калгаснікі. Так, чытач Мірнскі сельскай бібліятэкі гэтага раёна калгаснік Дубішка ў 1957 годзе прагавіў 50 кніг, у тым ліку 12 па сельскай гаспадарцы. Калгаснік Рагачук за сем месяцаў прагавіў 24 кнігі, з іх дзевяць на сельскагаспадарчыя тэмы. Такія прыклады і паўсюль.

У Кобрынскім раёне амаль усе сельскія культасветустановы размешчаны ў дзяржаўных памяшканнях і добра падрыхтаваны да з'явы. У падрыхтоўцы і правядзенні агляду актыўны ўдзел прымаюць грамадскія раёны. І вынікі атрымаліся станоўчыя. Дама культуры, клубы, хатчытальні, бібліятэкі значна палепшылі сваю работу. Яна стала больш разнастайнай, зместнай і мотанакрававай.

Багушэўскі, Наваградскі, Меціслаўскі, Чацэрскі, Дунілавіцкі, Старадарожскі раёны дамы культуры, Барысэўскі і Пінскі гарадскія дамы культуры, Куханаўскі, Воранаўскі, Марозаўскі, Стральнянскі, Негарадскі сельскія клубы, Аляксандраўска, Чэская хаты-чытальні, Смалявіцка, Добружска, Ашмянска, Кобрынска раёныя бібліятэкі, Касцюкоўска, Дашкаўска, Астрэмецкая, Палачанска сельскія бібліятэкі і многія іншыя культасветустановы рэспублікі шырока вядомы не толькі ў раёне і абласці. Сваёй разнастайнай, зместнай работай яны заслужана завявалі аўтарытэт, любоў і прызнанне працоўных усёй нашай рэспублікі.

Асабліва хочацца адзначыць работу клуба калгаса «Расвет» Кіраўскага раёна, якім загадвае Анатоль Васільевіч Явеч. Пры клубе працуюць два харавыя, танцавальныя, драматычныя гурткі, духавы аркестр. У іх прымаюць актыўны ўдзел больш 100 чалавек. Драматычны гурток, апроч адыяктных п'ес, ставіць п'есу К. Траяна «Любоў Ярава». За перыяд падрыхтоўкі да агляду калектывы мастацкай самадзейнасці калгаса далі 38 канцэртаў у клубе і ў прыгарадах. Добра тут пастаўлена і лекцыйная прапаганда. У клубе кожны месяц чытаецца не менш трох і ў прыгарадах — сем-восем лекцый. Калгас-

устаноў, прысвоілі званне «Перадаваў культасветустанова вобласці» 254 клубных устаноў і бібліятэкам. З іх — 22 раённым дамам культуры, 51 сельскаму клубу, 26 сельскім дамам культуры, 27 хатам-чытальням, 7 калгасным клубам, 130 масавым бібліятэкам.

Найлепшы арганізацыя і правядзенне агляду ў Мінскай, Гомельскай і Маладзечанскай абласцях. У Мінскай абласці за час падрыхтоўкі да агляду адрамантаваны звыш тысячы дамоў культуры, 150 клубных устаноў і бібліятэк, пабудаваны 62 калгасных клубы і 137 знаходзяцца цяпер у стады будаўніцтва. Створана 200 новых калектываў мастацкай самадзейнасці, у якіх удзельнічае 3 500 чалавек.

У Гомельскай абласці за час агляду пабудавана 70 калгасных клубоў, два сельскія клубы і дзве сельскія бібліятэкі. Вялікая ўвага надаецца паліпаўненню зместу работы культасветустаноў. У абласці працуюць звыш паўтары тысячы гурткоў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць каля 30 тысяч удзельнікаў.

За 10 месяцаў мінулага года ў Маладзечанскай абласці капітальна адрамантаваны 22 раёныя і адзін гарадскі дом культуры, пачы гарадскіх і 15 дзяціных бібліятэк. Адрамантаваны і падрыхтаваны да работы ў звычайных умовах 673 культасветустановы. Набыты неабходныя культурныя інвентар і абсталяванне. Пабудаваны Валожынскі і Астрэвецкі раёныя дамы культуры. Добра вынікнулі дабіліся за час агляду культурна-асветныя ўстановы Докшыцкага, Валожынскага, Браслаўскага, Наваградскага, Слонімскага, Дзяржынскага, Рудзенскага, Гомельскага, Брагінскага, Добружскага, Крычаўскага, Гарадоцкага, Кобрінскага і іншых раёнаў. У Докшыцкім раёне Маладзечанскай абласці 10 культасветустаноў пераведзены з прыватных дамоў. Усе ўстановы культуры абласці добра падрыхтаваліся да з'явы, аформілі добрую наглядную агітацыю.

Вялікіх поспехаў дабіліся культурна-асветныя ўстановы Кобрынскага раёна Браслаўскай абласці. У раёне працуе 98 бібліятэк з кніжным фондам звыш 105 тысяч тамоў. Гэта даю мільяны абслуджыць кнігай кожную калгасную сям'ю. У 1957 годзе колькасць калгаснікаў-чытачоў бібліятэк павялічылася ў параўнанні з мінулым годам на 23 праценты. Больш кніг сталі чытаць нашы калгаснікі. Так, чытач Мірнскі сельскай бібліятэкі гэтага раёна калгаснік Дубішка ў 1957 годзе прагавіў 50 кніг, у тым ліку 12 па сельскай гаспадарцы. Калгаснік Рагачук за сем месяцаў прагавіў 24 кнігі, з іх дзевяць на сельскагаспадарчыя тэмы. Такія прыклады і паўсюль.

У Кобрынскім раёне амаль усе сельскія культасветустановы размешчаны ў дзяржаўных памяшканнях і добра падрыхтаваны да з'явы. У падрыхтоўцы і правядзенні агляду актыўны ўдзел прымаюць грамадскія раёны. І вынікі атрымаліся станоўчыя. Дама культуры, клубы, хатчытальні, бібліятэкі значна палепшылі сваю работу. Яна стала больш разнастайнай, зместнай і мотанакрававай.

Багушэўскі, Наваградскі, Меціслаўскі, Чацэрскі, Дунілавіцкі, Старадарожскі раёны дамы культуры, Барысэўскі і Пінскі гарадскія дамы культуры, Куханаўскі, Воранаўскі, Марозаўскі, Стральнянскі, Негарадскі сельскія клубы, Аляксандраўска, Чэская хаты-чытальні, Смалявіцка, Добружска, Ашмянска, Кобрынска раёныя бібліятэкі, Касцюкоўска, Дашкаўска, Астрэмецкая, Палачанска сельскія бібліятэкі і многія іншыя культасветустановы рэспублікі шырока вядомы не толькі ў раёне і абласці. Сваёй разнастайнай, зместнай работай яны заслужана завявалі аўтарытэт, любоў і прызнанне працоўных усёй нашай рэспублікі.

Асабліва хочацца адзначыць работу клуба калгаса «Расвет» Кіраўскага раёна, якім загадвае Анатоль Васільевіч Явеч. Пры клубе працуюць два харавыя, танцавальныя, драматычныя гурткі, духавы аркестр. У іх прымаюць актыўны ўдзел больш 100 чалавек. Драматычны гурток, апроч адыяктных п'ес, ставіць п'есу К. Траяна «Любоў Ярава». За перыяд падрыхтоўкі да агляду калектывы мастацкай самадзейнасці калгаса далі 38 канцэртаў у клубе і ў прыгарадах. Добра тут пастаўлена і лекцыйная прапаганда. У клубе кожны месяц чытаецца не менш трох і ў прыгарадах — сем-восем лекцый. Калгас-

устаноў, прысвоілі званне «Перадаваў культасветустанова вобласці» 254 клубных устаноў і бібліятэкам. З іх — 22 раённым дамам культуры, 51 сельскаму клубу, 26 сельскім дамам культуры, 27 хатам-чытальням, 7 калгасным клубам, 130 масавым бібліятэкам.

Найлепшы арганізацыя і правядзенне агляду ў Мінскай, Гомельскай і Маладзечанскай абласцях. У Мінскай абласці за час падрыхтоўкі да агляду адрамантаваны звыш тысячы дамоў культуры, 150 клубных устаноў і бібліятэк, пабудаваны 62 калгасных клубы і 137 знаходзяцца цяпер у стады будаўніцтва. Створана 200 новых калектываў мастацкай самадзейнасці, у якіх удзельнічае 3 500 чалавек.

У Гомельскай абласці за час агляду пабудавана 70 калгасных клубоў, два сельскія клубы і дзве сельскія бібліятэкі. Вялікая ўвага надаецца паліпаўненню зместу работы культасветустаноў. У абласці працуюць звыш паўтары тысячы гурткоў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць каля 30 тысяч удзельнікаў.

За 10 месяцаў мінулага года ў Маладзечанскай абласці капітальна адрамантаваны 22 раёныя і адзін гарадскі дом культуры, пачы гарадскіх і 15 дзяціных бібліятэк. Адрамантаваны і падрыхтаваны да работы ў звычайных умовах 673 культасветустановы. Набыты неабходныя культурныя інвентар і абсталяванне. Пабудаваны Валожынскі і Астрэвецкі раёныя дамы культуры. Добра вынікнулі дабіліся за час агляду культурна-асветныя ўстановы Докшыцкага, Валожынскага, Браслаўскага, Наваградскага, Слонімскага, Дзяржынскага, Рудзенскага, Гомельскага, Брагінскага, Добружскага, Крычаўскага, Гарадоцкага, Кобрінскага і іншых раёнаў. У Докшыцкім раёне Маладзечанскай абласці 10 культасветустаноў пераведзены з прыватных дамоў. Усе ўстановы культуры абласці добра падрыхтаваліся да з'явы, аформілі добрую наглядную агітацыю.

Жыццё без вайны

У чыстым і светлым утульным пакоі, схіліўшыся за сталом, сядзяць двое пакаю. Здаецца, усё цэльна паўднёвага трапічнага сонца ўвабраў іх чорны іскрысты вочы, смуглявыя загаралыя твары. У шытку яны старына запісваюць розныя формулы і разлікі, раз-по-раз звяртаючы з тым, што напісана ў падручніку.

Цяжка вывучаць электратэхніку, асабліва калі толькі-толькі пачынаеш авалодваць рускай мовай. Пакуль разгадаеш сангэта і іншыя слова, колькі часу спатрабіцца!.. Але дапамагае здымаючая працавітасць юнакоў, памножаная на нявольную волю — апраўдаць давер свайго народа, свайго цудоўнага, ішча такой юнай, як і яны самі, Радзімы.

Хто ж гэтыя прадавітыя юнакі, добрыя і шчырыя таварышы, з якімі адразу ўсе пасябраваў і якіх сардэчна палюбіў? Нгуен-нгок-Ам і Чынь-нгок-Фан — пасланцы дэлегацыі ў Мінскіх лясатэхнікум. Тры месяцы назад прыехалі юнакі ў сталіцу Беларусі, каб тут стаць кваліфікаванымі тэхнолагамі лясной справы.

Наша рэспубліка багатая лясамі. У іх растуць такія каштоўныя дрэвы, як тутавае, жалезнае, чырвонае, камфарнае, многа ў нас бамбуку, — расказвае Нгуен. — Так што спецыялісты па лясной справе нам вельмі патрэбны.

Як родных братоў, сустрэлі беларускія студэнты сваіх в'етнамскіх таварышаў. Усім спадабалася іх шчырасць, прастата і сімпласць, умнене дружыць і нейкая асабліва няўтольная прага да ведаў. У сорак другой групе, дзе вучацца в'етнамцы, кожны імкнецца хоць чым-небудзь дапамагчы новым сябрам. Але найбольш Нгуен і Чынь пасябравалі з беларусам Косцем Курбанам, з якім жыюць у адным пакоі, разам вучацца і адпачываюць. Цудоўная дружба трох таварышаў, трох вясялых, жыццерадыных юнакоў. У ёй, нібы ў кроплі вады, адлюстраваліся вялікае братняе пачуццё павялі і дружбы савецкага народа да ўсіх простых людзей свету, да ўсіх народаў, малых і вялікіх, белых і каларовых, прыгнечаных і тых, хто зусім надаўна сцінуў ланцугі каланіяльнага рабства.

Мы былі ішча хлапчукамі, — расказвае Чынь, — калі ў 1945 годзе ў выніку перамогі Народна-дэмакратычнай рэвалюцыі была сцінута ўлада французскіх каланізатараў і абвешчана незалежная Дэмакратычная Рэспубліка В'етнам. Але што было б з намі, калі б сёння на нашай зямлі гаспадарылі памешчыкі ды французскія каланізатары?

Яго сябра Нгуен на хвіліну задумваецца. Чыстыя, іскрысты вочы юнака пахмурнеюць, становяцца суровымі.

Ёсць у В'етнаме цудоўны пісьменнік Нго Тан То, — павольна расказвае Нгуен, старанна падбіраючы рускія словы. — Ён напісаў раман «Лямпа гасне», у якім апісвае баяры і жалюць беднасці старога в'етнамскага вёскі. Галоўнага героя кніжкі, селяніна-бедняка за даўгі сядзяць у турму. Няшчасная жонка, каб выратаваць карміцка сям'ю вымушана прадаць памешчыку ў рабства сваю самідоўную дачку. Але і гэта не выратавае няшчасную маці, пакуты яе толькі пачынаюцца.

Дык, відаць, тое ж самае было і з намі, каб нашы бацькі і браты не прагналі французскіх каланізатараў. Мой брат загніў у жорсткіх баях з французамі. Тысячы аддалі сваё жыццё за тое, каб не жылі мы ў няволі.

Гэта так, гэта так, мой дружа, — усхвалявана гаворыць Чынь. — Ты ж ведаеш, што ў мяне два браты і тры сястры. Усе яны цяпер вучацца ў школе, а я вучусь за мяжой, у самай лепшай на свеце краіне — Савецкім Саюзе.

І доўга яшчэ ў гэты вечар успаміналі в'етнамцы пра сваю далёкую Радзіму, пра цёплае ласкавае мора, якое амывае берагі роднай зямлі, пра ціхіх меладыйных песні, якія спявае іх народ, пра тых вялікіх змены, што адбыліся ў іх краіне за гады народнай улады.

У Мінскім лясатэхнікуме вучыліся ішча два юнакі з дэлегацыі В'етнама — Тхоай і Куанг. Добра займаліся хлопцы. За выдатныя поспехі ў вучобе іх прынялі ў мінулым годзе ў Маскоўскі лясатэхнічны інстытут. Восем што яны ішчэ таварышам па вучобе і выкладчыкам у пісьме, якое дзямі прышло ў тэхнікум: «Нам вельмі шкада, што мы рана пакінулі вас, пакінулі тэхнікум, Мінск, дзе мы пражылі толькі адзін год і дзе мы адчувалі сябе,

нібы ў родным доме. Дзякуючы ведам, якія мы атрымалі ў вас, мы дасягнулі добрых поспехаў у вучобе. Гэтага мы ніколі не забудзем. Мы вельмі ўдзячны вам».

Ёсць чым падаваць сваіх былых выхаванцаў і тэхнікуму. Напярэдні новага года старшыня Саўнаргаса БССР А. Золуў падпісаў загад, у якім гаварылася: «За лепшыя самастойныя работы, прадстаўленыя на выстаўку тэхнічнай творчасці навушчанаў сярэдніх спецыяльных навушчальных устаноў Саўнаргаса БССР, аб'явіць падзяку і выдаць грашовыя прэміі — навушчанаў Мінскага лясатэхнічнага тэхнікума — Фам-Куанг, Нгуен-Тхоай і Курчаву за выраб дэючай мадэлі каробкі хуткасей такарнага станка».

І гэта гаворка ідзе пра тых азіятаў, якіх французскія каланізатары лічылі і лічаць адсталымі ў разуменні асноўных, нявольных і творчасці, вынаходніцтва. Жыццё абвяргае іх звяржну, чалавеканавісініцкую прапаганду.

Абуджаецца Азія, абуджаецца Афрыка. Прыгнечаныя народы ва ўсіх кутках зямнога шара змагаюцца за сваё вызваленне з-пад уціску і жорсткай эксплуатацыі імперыялістычных краін. Азія за адным ірвуцца заіржаваць ланцугі каланіяльнага рабства. На светлую дарогу творчасці і свабоднага жыцця выйшлі магутныя імперыялістычныя Рэспубліка, Дэмакратычная Рэспубліка В'етнам, Індыя, Егіпет, Сірыя, Бірма... Як ішча вядомы сірскі пісьменнік Хасіб Каялі, «пасля доўгага прыгнёту і цэмы народы Азіі і Афрыкі ўдыхнулі свежае паветра, вышлі вады з чыстых гачных крыніц, і яны не жадаюць вяртацца ў цесную і смуродную турму», якой было для іх панаванне каланізатараў Францыі, Англіі, ЗША, Галандыі і іншых капіталістычных краін.

Старыя гісторыі мастацтва

Таварыства драмы і камедыі

«Першае Таварыства беларускай драмы і камедыі» ўзнікла з непраўд народнага тацара, які асабліва інтэнсіўна пачаў развівацца пасля рэвалюцыі 1905—1907 гг. Некаторыя крытыкі таго часу гісторыю беларускага тацара пачыналі з 1910 г., калі адбыўся першы спектакль музычна-драматычнага гуртка ў Вільні. Але гэта не так. «Першая спроба арганізаваць беларускі народны тацар зроблена ўвесну 1906 г. у Пятроўшчыне пад Мінскам», — сведчыць адзін з удзельнікаў гуртка А. Бурбіс. Потым у 1907 г. у Старым Сяле Мінскага павету адбыўся спектакль. Гэты тацарны калектыў цікавіў нас тама, што з яго дзейнасці нарадзілася «Першае Таварыства беларускай драмы і камедыі». Таварыства кіраваў арыет-беларус паэты, які яго выключыў з польскага тацара за чытанне перша Я. Коласа «Нам родны край» на беларускай мове. Арыета запрасіў у паліцыю і параіў яму «не чытаць стихов на іспорычнм руском языке».

Колькі часу існаваў калектыў, паказу што не высветлена. Вядома, што ўдзельнікі яго раіліся з І. Буйніцкім у 1911 г. аб тым, як стварыць беларускі тацар і рэпертуар для яго. Вядома, што тацар І. Буйніцкага пачаў актыўныя гастроляі па Беларусі ў 1911 г. Трэба меркаваць, што частка арыетаў з памянёнага гуртка далучылася да трупы Буйніцкага.

У 1913 г. у Мінску пачаў існаваць сталы драматычны гурток, у які ўваходзілі А. Ліпінчанка, А. Смоліч, Русецкая, П. Акуліч, Т. Русецычкіна і інш. Некаторыя частка іх была з таго гуртка, аб якім гаварылася вышэй. Гэты гурток у Радашковічах 15 жніўня 1913 г. даў прадстаўленне ў памяншанай пакараў дружнай. Паказвалі «Паўлінку». Спектакль прайшоў з велізарным поспехам. «Калі паднялася заслона, калі заняўся Паўлінка «Ой пайду я лугам» ды «Ляцелі гусяі», ціха мёртва зазлела да залі». Такі поспех атрымаўся таму, што, як гаворыць сучаснік, «паляліся са сцяны родныя, лірычныя словы, запалкалі родныя сумныя песні». Пасля спектакля народ тацарам бурна віншаваў арыетаў і прасіў частей наведвацца да іх.

Дзейнасць гуртка арганічна была звязана з надзвычайна запатрабаваным народам. «Чулася, што гэта падымае не за адну добрую ігру, але і за сваё, за роднае, за пагардаванае вялікім беларускае слова», — гаворыць гледаць.

Поспех акрыліў удзельнікаў гуртка. Яны вырашылі здзейсніць даўняшнюю мару назвацца «Першым Таварыствам беларускай драмы і камедыі» і пачаць сталую працу на карысць свайго народа. Паехалі ў Вільню да губернатара прасіць дазволу на работу гуртка па ўсёй Беларусі. Але замест гэтага за гуртком пачала сацьці паліцыя. І спроба стварыць беларускі тацар была знішчана.

У 1917 г. ануў пачаў збірацца тацарныя сілы ў Мінску. 24 красавіка

1917 г. тут адбыліся спектаклі «Паўлінка» і «У зымы вечар». Да гэтага часу гурток абслугоўваў Слуцк, Баўрыск, а такема іншыя гарады і мястэчкі. І мая 1917 г. адбылося паслядзённое дзеянне тацарнага мастацтва, на якім прысутнічалі такема І. Буйніцкі і У. Фальскі, дзе і вырашылі стварыць «Першае Таварыства беларускай драмы і камедыі».

У Таварыства ўвайшлі як прафесіяналы акцёры, так і аматары. Але ўжо з вялікім стахам сцэнічнай практыкі. Сямі далучыўся Ул. Галубок, які пісаў для тацара п'есы і сам іграў іх у якасці акцёра. Таварыства не мела пакуль што сталага пахшаня і правазідла рэцэпты ў будынку «Сокала» на рагу цясняншчых вуліц Кірава і Ленінскага. Большасць часу тацар наведваў перыферыю, іграў у чыгуначным клубе і іншых месцах. Але дзе ён ні паўісеа, для гледаць гэта заўсёды было смятам. Калі жывыя Жлобіна наведвалі, што тацар дзе міма, — яны адразу сабраліся і арганізавалі мітынг на станцыі. Тут арыетаў разлаваі творы беларускіх аўтараў. Так тацар наведваў Магілёў, Оршу, Радашковічы, Слуцк, Баўрыск, працаваў на Віленшчыне і Мішчыне і ў іншых месцах.

Рэпертуар склаўся з п'ес Я. Купалы, Я. Коласа, Ул. Галубка, Э. Ажэшкі, Ч. Чыхава, Крапіўніцкага, Б. Баганца і іншых. Ён карыстаўся поспехам у гледаць. Песем гэтых аўтараў былі блізка народу і навуцальныя. Але самае галоўнае — большасць п'ес сваёй вастрыёй былі накіраваны супраць спрадвечных ворагаў сялянства — паноў. Драматычны браі пад абстрах шляхцікоў, мяшчан, якія задзіралі нос перад простым людзям, прыніжалі яго чалавечую годнасць, будучы самі пустымі і фанабарыстымі неучкамі.

Некаторыя п'есы, як «Антось Лата» Тараса Гумчы (Я. Коласа) былі накіраваны супраць сацыяльнага зла — п'янства, якое многа гора прынесла беднаму люду. У тацары паказваліся «Раскіданае гняздо» і «Паўлінка» Купалы, «Мідаведка» Чыхава, «Хам», «У зымы вечар» Ажэшкі, «На равізіі» і «Пашыліся ў дурні» Крапіўніцкага.

Праца тацара, мяркуючы па рэпертуару, адпавядала патрабаванням часу, яго спектаклі абуджалі тыя думкі і імкненні працоўнага народа, які хваляваў яго.

Тацар усе больш удаканальваў маістарства. Слабыя акцёры-аматары пачалі тацар, больш таленавітыя — засталіся ў ім.

Паказаліся і тое, што з ростам тацара раслі і тацарныя крытыкі. Ужо нават першыя спектаклі былі разгледжаны ў друку.

На спектаклі «Раскіданае гняздо», «Паўлінка», «Пашыліся ў дурні», «Пісарыя імяніна», «Апошнее спатанне», «Модны шляхціц» даваліся ў той час рэцэнзіі. Яны сведчаць, што іх аўтары правільна разумелі творы, іх трактоўку

і выкананне паэсбных ролей. Крытыкі змаргалі такема і за чыстату беларускай мовы.

Пасля спектакляў давалася дэкламацыя і выступленне хору, у складзе якога былі такема і выканаўцы паэсбных ролей. Крытыка называе лепшыя дэкламацыі: Любоў Тарасік, Янку Беларуса і інш. Акцёры былі энтузіястамі і гатовы былі служыць роднаму мастацтву толькі тама, што народ спрыяльна ўспрымаў прадстаўленні, іх сціпую працу, бачыў у гэтым імкненне да адраджэння Беларусі. Для сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення радзіла акцёраў і гледаць. Іі цяжкія матэрыяльныя ўмовы, ні намяцка акупацыя не маглі спыніць ніхнейнай працы калектыву працаўнікоў беларускага тацарнага мастацтва.

19 мая 1918 г. святывалася гадзіна існавання «Першага Таварыства беларускай драмы і камедыі» і акрыціце народнага Дома імя Максіма Багдановіча на Ляхавічы. Пасля ўрачыстага была паказана новая п'еса Ул. Галубка «Блэвінная пруба».

Таварыства вырастае к тама часу. Сямі ўзійце хор В. Тараўскага, прыбавіліся акцёрскія сілы. Крытыка адзначае некалькі лепшых з іх — П. Мядзёлку, Г. Пралежку, В. Тарасік, Л. Зарвіну з жанчыня; А. Крыніцу, Янку Беларуса, Р. Жакоўскага, Андрэяна, Патрыцю з мужчыня і інш. Уроўне майстарства, згодна сведчання рэцэпентаў, такема навысёе. Тацар набыў вялікую папулярнасць па ўсёй Беларусі.

Але так званы Нацыянальны Камітэрат расказоў тацар на даве паланіня. Адна з іх працягвала называцца «Дарэжыным» тацарам, другая — «Народным». Абодва тацары працавалі ў «Беларускай хаты» (на конекім рынку). Крытыкі сцвярджаюць, што такім чынам сапраўды раскідалася «Першае Таварыства беларускай драмы і камедыі». Але старшыня праўдзіны Ус. Фальскі абвясцеа гэта сцвярдзэнне і гаворыць, што «ўсе арыеты Таварыства, згодна са сваёй паставінай іноў агураваліся да працы пад сваёй ранейшай назвай». Таварыства працягвала заставацца на раваляцыйных пазіцыях. Аб гэтым сведчаць дакладныя запіскі Ус. Фальскага ў Белдзком. У першай запісцы Ус. Фальскі піша, што Таварыства робіць вялікую культурна-асветную працу, умацаючы ў душах грамадзян Беларусі любоб да ўсяго роднага, што ставіць яго нароўні з усімі другімі народамі. У другой запісцы (ад 7 лістапада 1918 г.) ён пісаў, што Таварыства заўважэа «дзякуючы свайму легальнаму становішчу цудоўным правадніком ідэй Саветскага Урада». У гэтых дакладных Ус. Фальскі прасіў грашовай дапамогі. Калегія Культасветадзела Белдзкома паставіла выдць Таварыству субсідыю, а больш істотную падтрымку аказаць яму пасля завяршэння нахтарыеу на тацарнаму паладдзю.

З мэтай арганізацыі беларускага тацара Ус. Фальскі паехаў у Маскву і прысутнічаў на калегіі Культасветадзела, дакладваў аб паслядзённым Міжнацыянальным секцыі тацарнага адзела Наркзамсета. Тут Ус. Фальскі дабіўся прыезду тацара ў Маскву, а такема грашовай дапамогі.

Белдзком адпусціў 30 000 рублёў на пахшанне работы Беларускага тацара. Але гэтыя грошы былі асігнаваны Таварыству ўжо з прыходам у Мінск Саветскай улады ў снежні 1918 г. Толькі міжнароднае становішча не дало магчымасці прыехаць тацару ў Маскву. Гэтыя срэды былі выдзены Таварыству ўжо змяніўшаму сваю назву на «Беларускі савецкі тацар». Дапамога з боку Саветскай улады азначала, што тацар задужыў яе самаадданай працай на карысць народа і яго культуры. «Там, дзе заўважэа Беларускай тацар, — піша сучаснік, — будзілася нацыянальная свядомасць, закладзілася беларускія гурткі і арганізацыі». Гэтым тацар дапамагаў Саветскай уладзе ў яе вялікай гістарычнай місіі.

Многія кірыі беларускіх пісьменнікаў выдзюцца на мовах народаў СССР. На здымку: вокладкі зборніка вершаў Я. Купалы на літоўскай і чувашскай мовах, «Выбранае» З. Вядуллі і кніжка Я. Брыля — на рускай мове.

Да швейцарскага ўл. Савіроў

ПРЫВІТАННЕ ЮБІЛЯРУ

ДАРАГІ УЛАДЗІМІР МІКАЛАЕВІЧ!

Пісьменнік Саветскай Беларусі ад сваёго імя і ад імя вялікага чытаць сардэчна вітаюць і вішчюць Вас, шчыраа друга, выдатнага пэсяра браці Украіны, ён славным швейцарскамоўным з дыя нарды-дэкліна.

Дэкліна і славны шлях прайшлі Вы, працуючы на ныве радной літаратуры. З першых дзён Вялікага Кастрычніка Выша творчыя службы народу, партыі, Радзіме, дапамагаа будаваць новае жыццё. Ваша шчыраа і аманам вішчыва сады, мілагучна, як народная украінская пэся, званюка, як сталь, і гучна, як спей заводскай судкоў, будзіць у сэрцах савецкіх людзей энтузіязм патрыятычнага пацудзі. Ваша паэтычнае слова было і застаецца непрымырлым, вострым у змаганні з ворагамі нашай Адамы, як пэся славнага кабыра Тараса Шаўчэкі, ачыне якоа Вы з'яўляецеся. Нам радзіна ўдзячна, што Вы адзіны з лепшых савецкіх паэстаў — заўсёды з намі, у працы, барацьбе. Вашы вершы, пэсі і паэмы з захваленнем чытаюць працоўныя Беларусі — сцянока сестры Украіны. Ад шчыраа сэрца жадаем Вам, дарагі Уладзімір Мікалаевіч, добраа здароўя, доўгіх год жыцця, новых творчых поспехаў на карысць нашай сацыялістычнай культуры.

ПРАУЛЕННЕ СІАУ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ.

Уладзімір САСІОРА

БЕЛАРУСЬ

Колькі год адбыла, праяцця... Той жа горад і ў тую ж наву Зноў, як роднага сына сустрапа Траці раз ты мяне, Беларусі.

Над будынкамі зорныя крылы, Узняла нок над горадам іх. Расквіцелі ў бях тваіх сіла, Як і пэся паэстаў тваіх.

А калісь... Тыя дні прыгадоа: Што было, тое з часам сплыла. Не было тады нават трамвая, І калгасаў тады не было.

Безграбнічымі нашы прасторы, А як ішчасны мы ў гэтыя дні. На зонагах грукочуць маторы, Электрычныя ў бэсках агні.

Па праспектах і вуліцах кронах, Разумнымі мне шнокі мароз, Заглядаюць ў сімкі вочы, І няма ў іх ні смяткі, ні сльз.

Маладая краіна! Ад сэрца Гада пэся пацудзі маіх. О, якоа тут радасна ўзвэа Горды спей інаеру тваіх.

Вось праходзіць яны і смяюцца, (Што мароз ім, што зямля для іх!) Да будынкаў, дзе сілі жыцця, Прывітаць каб паэстаў сваіх.

Беларусь, ты, як сонца, са мною Які юнак і мары мае. Асвятліў нас прамянем вясноа Орэані Лёна, славы твае.

Роспітай жа, імкніся нспычына, Сустракаючы слауны свей лёлі. Я табе ад сестры Украіны Прывітаюць пэсію прыбэ.

Хай гучыць у шчаснай краіне, Славіць дзень камунізма папу, Добры дзень, добры дзень, Беларусі, Снявоха сестра Украіны.

Пераклаў з украінскай мовы Мікола ХВЕДАРОВІЧ.

ПЕРШАЯ ПАЭМА

«Няма на свеце нічога такога, пра што нехта было б праспявае песню» — некалі пісаў Аляксандр Блок. І ўгладзючыся ў будні нашага вялікага часу, у самыя драбніцы жыцця нашага народа, яшчэ больш перакананаеш ў справядлівасці пісьма выдатнага паэта.

Сапраўды, кожны сведак, хваляючы і глыбокай пазіі ў нашых штодзённых клопатах, хваляваннях і планах прыетых савецкіх людзей — нашых суседзяў і таварышаў, землякоў і равеснікаў. Але пабочнама наіраўніку наўрад ні ўдзецца ўбачыць, ачунь, зразумець усе глыбіню сапраўднай пазіі нашага жыцця, калі яго не хваляюць ні вялікія, ні малыя справы, калі ён бачыць іх здайкі.

Дасканалае веданне рэалізацыі, кроўнаа запікаўленасць ідэям прыетых людзей, шчыраа ўхваляванасць аўтара ўдхнулі трагедыю жыццё ў класічныя творы Купалы, Коласа, Вядуллі, Чорнага, кожнага пісьменніка, які наваўсёды знаваў свей лёс з лёсам народа. Калі ж літаратар адраваўся ад тае крміцы, з якое нарадзілася яго першая кніга, калі ён імкнецца пісаць пра сучасную вясну на ўспамінах даўняга маленства і ўражаных кароткай творчай камандзіроўкі, дык можна ўзвэнаа сказаць, што ў яго няма пра што спяваць, і пэся яго нікога не ўрадуе і не ўхваляе.

Усё гэта прыійло мне на памяць, чытаючы першую паэму маладога паэта Уладзіміра Нядзвецкага, змяшчаючы ў № 11 часопіса «Маладоць». Чытаеш часам недакладна і незаснавана радкі паэмы «Першыя барозны» і адчуваеш, што гэтая ўхваляваная пэся прыійла з самага жыцця, што аўтар добра ведае сваіх герояў, жыве сярод іх. Аўтар нічога не прыдумвае, не вышуквае дэталей, якія характарызуць паўную абстаноўку. Усё яму добра вядома, усё ўбачана сваімі вачыма, адчута сэрцам. Вершы, што гэтыя яго паэмы і цяпер жывуць нелье побач з аўтарам, што іх жыццё і справы могуць натхніць яго яшчэ не на адну пэсію.

Велане жыцця, натуральнасць інтанацыі адразу надхнуваюць чытача. Хоць і няма ў «Першых барознах» складаных або нечаканых сюжэтных хваў, назвычайных паэзій, але пачаўшы яе чытаць, ужо не спынішся на паўдарозе, бо перад табою ўнікаюць жывыя людзі.

Вось ідзе вясняным раннем нядзіні дзевяцінацік Рыгор Мікульчык у праўленне калгаса. Ён чуе знаёмы званок на шкельным двары, але яму еорамна сустракацца са сваімі былымі настаўнікамі, бо ён марыў «етаць студэнтам і правазіліся лётам». Цяпер яго выклікае старшыня праўдзіны і прапануе етаць прычэшчыкам на трактары, на якім працуе былы марак Алёша Лобач.

Уладзімір Нядзвецкі знаходзіць самыя прыечныя фарбы, каб стварыць лакацыйна, але яскравую карціну жыцця калгаса напярэдадні вялікай барацьбы за новы ўраджай. Ён есучнымі, але выразнымі фарбамі малюе «аўтабачнага арганам Алясана» і калгаснага рахунавода «шпароўнаго Люба», і зааіхванкага трактарыста Алёшу.

Асносіны паміж гэтымі людзьмі яшчэ не

вызначыліся, але іх вобразы ажываюць з першых старонак паэмы, яны сведчаць пра добрую наіраўнінасць паэта, пра ўмеінае ўгледзець самае характэрнае і расказаць пра яго. Але першая спроба пабудавання і разгарнуць сюжэт не заўсёды ўдзецца маладоа аўтару, ён увядзіць лішнія дэталі, эпізоды, якія змаружываюць развіццё паэзіі, як кажуць, «не страляюць» або маюць усхронныя адносіны да асноўнай сюжэтай лініі.

Так, велімі надрабона расказвае аўтар пра завоўнаа знаёмства і перасіску Рыгора Мікульчыка (ад імя якога вядзецца ўсё апавяданне) са студэнткай аграфакультэта Валыцінай Салей. Хоць узнікае гэтае «паштовае» знаёмства толькі тама, што Рыгор, «правадіўшыся» на іспытах, выпадкова захапіў з сабою ў вёску для етуажыці канекет. І кожны пацудзі, юнацкаа хваляванне выказаў у атрас гэтай невадомай ні чытачу, ні герою дзвючыня. Так яна і засталася ачыненна, неканкрэтным вобразам. Праўда, у канцы паэмы Валыціна прыязджае сюды, у калгас «Партызан чарвоны» (аўтар і ў назве калгаса не пазаб іверсілі) на практыку, але яна так і застаецца нелье па-за сюжэтам паэмы.

Пра адносіны асноўных персанажаў паэмы Алёшы і ануванай ім харошай дзвючыня Лёбы мы ведаемса толькі па ўрыўках сказаў, якія выпадкова пацудуў Рыгор а вуснаў п'янага Алёшы.

У гэтым жа раздзеле паэмы аўтар надрабона і малаўлічна апісаа, які трактарысты разам з арганамам смочуць з чайнічка «гаручае», як Спасаўсіва чорным вочкам змяя ўлілаў у твар.

Гарэлаа дыма бэрагі і хлэбам і палыном.

— Цяні! — падаюць адвагі Алёша і арганом.

Але на полі засталіся аграці. Добра паставіаны трактарыстам арганом Сямён пастараўся іх не заўважыць. Калі ж вывазіць брак, і арганом хацэў усе віну заваць на Рыгора, у Алёшы абудзілася сумленне, і ён ночу ідзе азін да свайго трактара, каб заваць аграці. Ад неспадзяванасці трактарыста ўзвараўся бак, загарэўся трактар, Рыгор і Валы прыбеглі на поле і знайшлі на свейрай раллі абравалага Алёшу. Пасля ўсіх крвяд і абразы шчыраа Лёба гаворыць прафесару, што сама горава перанесці дзякую аператэю, каб зрабіць перасядку ескуру ў леабуа, каб толькі выратаваць яго.

Такі нескладаны сюжэт першай паэмы Уладзіміра Нядзвецкага. Але ў ёй ёсьць асноўнае — подых сапраўднага жыцця, намеяны жыцьця характары маладых людзей нашага часу. Баштоўна тое, што аўтар у будзённых паэзах убачыў сапраўдную пазію жыцця.

Не ўсё роўна ў паэме, многія радкі пабраўчыць грунтоўна шліфоўкі, мог бы быць і больш арганізаваны сюжэт. Але майстарства, бясспрачна, прыдзе з гадамі, добра тое, што зольны паэт жыве сярод сваіх герояў, ведае жыццё, дыкае наветрам, якім пахнуць першыя барозны, а гэта завука тама, што ён можа напісаць сапраўдныя творы пра нашых сучаснікаў.

Саргей ГАХОНСЬКІ.

Аб кадрах мастацкіх кіраўнікоў

Тацарныя самадзейнасць у Беларусі пакуль яшчэ не атрымала дастатковага развіцця. Аб гэтым сведчаць агляды. У многіх клубах драматычныя гурткі працуюць ад выпадку да выпадку, а нізкі ўзровень паставленых ім спектакляў не задавальняе растуць запатрабаванні гледаца. Праўда, у рэспубліцы ёсьць калектывы, у якіх можна многаму паваучыцца. Гэта драматычныя гурткі Слоніма, Баранавіч, Пінска і інш.

Нашым клубам велімі патрэбны мастацкія кіраўнікі. Вопыт паказвае, што імяногія выпускікі культасветучыніцкай ідуць працаваць на гэта пасаду. Так атрымаўся тама, што ў заады культасветучыніцкай не ўважодзіць падрыхтоўка спецыялістаў заважнага профілю. Навучальны план, які распрацаўваецца ў Маскве, ясна і дакладна гаворыць, што культасветучыніцкія выпускікі арганізатару-медыстаў клубнай работы. Да гэтага часу многія па сутнасці не ведаюць, яго рыхтуюць нашы вучылішчы. Я лічу, што падрыхтоўка кадраў мастацкіх кіраўнікоў — велімі важная праблема. Выращываць яе

можна тады, калі, напрыклад, наш тацарны-мастацкі інстытут разам з выпускам акцёраў будзе рыхтаваць і кадры кіраўнікоў для тацарнага самадзейнасці.

Мастацкі кіраўнік павінен добра разбірацца ва ўсіх відах самадзейнага мастацтва.

Можна такема адкрыць пры культасветучыніцкай спецыяльнае аддзяленне ці арганізаваць асобную групу мастацкіх кіраўнікоў з адпаведным навуцальным планам.

Праўда, з 1957—1958 навуцальнаа года культасветучыніцкія пачалі займацца па новаму плану. Павялічаны гадзіны на метадку работы харавога, тацарнага і тацарнавага гуртоў, увезлена дысцыпліна «Культура мовы» з групавымі і індывідуальнымі заняткамі. Але ўсё гэта яшчэ не вырашае пытанне падрыхтоўкі мастацкіх кіраўнікоў для самадзейнасці. Аддзельны культуры і райкомы камсамолу рэдка накіроўваюць да нас таленавітых людзей.

М. КАЛАЧЫК, выкладчык Гродзенскага культасветучыніцкага.

А. АТРОШЧАНКА.

Аркадзь МАРШНОВІЧ

Калі я зайшоў у купе, там ужо было поўна людзей. Але на лаўцы злева сядзелі толькі тры пасажыры. Краіны і іх, ля яна, расеўся з чамаданам, і я спыніўся, чакаючы, што ён загалдзецца паставіць чамадан пад лаўку. Цягніц ужо рушыў, у праходзе перасталі сьнаваць людзі, а пасажыр з чамаданам як быццам і не заўважэаў, што я стаю. Некай раптам гэта разлава мяне, і я хацэў ужо быць іспі шукаць другое месца, як сустраўся позіракам з дзвючынай, што сядзела насупраць таго пасажыра, і семеўся, уражаны. Здалося, што нейкая цэлявая разлава ў маіх грудзях, і я ўжо гатоў быў прабычыць пасажыра за яго няветлесць да мяне: з-за такой дзвючынай можна не заўважыць нічога хачаі! Ледзь толькі паспеў я падумаць пра гэта, дзвючыная звярнула са свайго субядзёніка:

— Прыміце чамадан ды пасуныцеся, калі даска, ніхай чалавек сядзе.

— Месц у вагоне ханае, — запярэчыў той, але ўсё ж, хоць і не спынаючыся, зняў чамадан з лаўкі.

Я сеў і толькі цяпер глянуў на свайго суседа. Гэта быў чалавек год пад трыццаць, у кішэці, чыста паголены, з правільнымі высамі твару. Але было нешта неспыначынае ў паглядзе яго вачэй, ва ўсім яго абліччы.

Дзвючына размаўляла з ім, весела ўсімхачучыся. Я сядзеў насупраць, мне было зручна наіраць за ён. Дзвючына была іняя, смуглявая. У вачах большай дэа праменчыкі, яны скакалі, калі яна смялязэа, вабілі нечым добрым і мілым.

— Дык як вас завуць? — у таторы раздрытываўся пасажыр з чамаданам.

— А вас?

— Мяне — Ігар.

Апавяданне

— А мяне — Марыля.
— Марыля? Пудоўна!
— Марыля, — напавіла дзвючына.
— Марыля — гэта ўжо велімі ж павакуамау.
— А я і сама вясковая. Я калгасніца маладая, жыву вёсеса — ані дбаю, — нарасеў закончыла яна.
— Па вас не відаць, што калгасніца.
— Не відаць? Ой, і добра ж!
— Вядома, добра.
— А вы гавадзіце?
— «А яні жас. Горад — гэта не вёска. Я вёсцэ адзін час пажыў у вёсцы, дык ледзь не памёр ад нудоты. Яна з кім і душу адвесці. Велімі шча многа асталясеці ў нашай вёсцы. Не даіва, што кожны культурын чалавек ды з розумам імкнецца ўчыць ў горад.

Што паказаў агляд

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

ная бібліятэка налічвае звыш дзесяці тысяч кніг і вялікую колькасць чытачоў. Добра арганізаваную работу Барысаўскага гарадскога дома культуры (дырэктар тав. Маўчанскі). Тут штодзённа праводзіцца самая разнастайная мерапрыемства: вечары адпачынку і сустрэчы перадавікоў вытворчасці, канцэрты мастацкай самадзейнасці і сустрэчы з ветэранамі рэвалюцыі, вечары моладзі і лекцыі на самую розную тэматыку.

Пры Доме культуры працуе дзясці гурткоў самадзейнасці, у якіх актыўны ўдзел прымаюць звыш 300 чалавек. Есць тут харавы, драматычны, танцавальны, спартыўны гурткі, студыя выяўленчага мастацтва, жаночыя кавальныя ансамблы, гурткі вышыўкі, кроў і шыцца і іншыя. Есць і агітацыйная брыгада, якая рэгулярна выступае не толькі на прадпрыемствах горада, але і ў калгасах Барысаўскага і іншых раёнаў. У мінулым годзе калектывы мастацкай самадзейнасці Дома культуры арганізавалі каля 30 выездаў на прадпрыемствы і ў калгасы раёна.

Разнастайны і рэпертуар гурткоў мастацкай самадзейнасці. Драматычны гурток развучыў і паставіў шматлікія п'есы «Крышталёвая крыніца», «У добры час!», «Разлом». Рэпертуар хору пастаянна папаўняецца сучаснымі творами рускіх і беларускіх кампазітараў, а таксама творамі класікаў. Шмат у рэпертуары гурткоў твораў, напісаных самімі ўдзельнікамі.

Барысаўскі гарадскі Дом культуры аказвае вялікую дапамогу клубам прадпрыемстваў і ўстановам горада. У ім створаны металічны кабінет, у якім рэгулярна даюцца кансультацыі кіраўнікам і ўдзельнікам гурткоў мастацкай самадзейнасці прадпрыемстваў, устаноў і навучальных устаноў горада. Работнікі Дома культуры аказваюць таксама металічную дапамогу і непасрэдна на прадпрыемствах. У 1957 годзе на фабрыках і заводах дадзена звыш 30 кансультацый.

Пры Доме культуры рэгулярна працуе кінолекторый. У гонар 40-й гадавіны Кастрычніка ў кінолекторыі былі прычытаны цыкл лекцый на тэму: «Саюз рабочага класа і сялянства — рашучая сіла ў барацьбе за дыктатуру пролетарыята, за пабудову камунізму ў СССР».

Такія прыклады можна прывесці многа. Усе яны сведчаць аб тым, што пры ўмелай пастаноўцы справы культуры-асветныя ўстановы могуць праводзіць работу цікава, эмацыйна.

Рэспубліканская аглядавальная камісія павяла вынікі агляду культуры-асветных устаноў і прывяла званне «Лепшая культура-асветная ўстанова БССР за 1957 г.» васьмі раённым і гарадскім дамам культуры (Вагужэўскі, Наваружскі, Мясціслаўскі, Чачэрскі, Дунілавіцкі, Старадарожскі, Барысаўскі і Пінскі), 19 сельскім клубам і дамам культуры (Боркавіцкі, Боханавіцкі, Кудзінскі, Запольскі, Марозавіцкі і іншыя сельскія клубы), пяці хатам-чытальням, трох калгасных клубам («Рассвета» Кіраўскага раёна, «1 Мая» Валожынскага раёна, «Шлях да камунізму» Брагінскага раёна) і 51 раённай, гарадской і сельскай бібліятэкай.

Акрамя таго, рэспубліканская камісія прамірала грамадзянскую работніцаў 99 клубу і бібліятэку рэспублікі.

Корыснасць раённым аддзелам культуры, які заняў першае месца ў агляду, рэспубліканская камісія прысудзіла грашовую прэмію ў суме дзесяці тысяч рублёў. Гэты раён заваяваў таксама пераходны Чырвоны сцяг Міністэрства культуры БССР і БРК сваёй работніцаў культуры Беларускай бібліятэкай.

Падводзячы вынікі рэспубліканскага агляду культуры-асветных устаноў, неадходна адзначыць, што побач з дасягнення-

мі ёсць яшчэ сур'ёзныя недахопы ў рабоце некаторых культурна-асветных устаноў.

Задача заключаецца ў тым, каб не толькі замацаваць поспехі, дасягнутыя ў час правядзення агляду культуры-асветных устаноў, але і наспіна павялічыць іх.

Міністэрства і абласныя ўпраўленні культуры БССР у 1958 годзе намячаюць правесці вялікую работу ў кожнай сваёй установе. Асабліва ўвага будзе нададзена ўстанавленню цеснай сувязі работнікаў культуры з жыццём народа і падрыхтоўцы да саракагоддзя Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

У сувязі з гэтым культуры-асветныя ўстановы нашай рэспублікі ў 1958 годзе арганізуюць усюды дзейную наглядную агітацыю, якая будзе адлюстроўваць дасягненні БССР за 40 год. Усюды будуць праведзены лекцыі і гутаркі, прысвечаны саракагоддзю БССР. Намечана правесці не менш 20 тысяч тэматычных вечароў на грамадска-палітычны, прадрадна-навуковы, сельскагаспадарчы і іншыя тэмы.

У 1958 годзе ў кожным калгасе павінен быць створаны калектывы мастацкай самадзейнасці. Для таго, каб забяспечыць гэтыя калектывы кваліфікаванымі кіраўнікамі, пры ўсіх музычных школах і вучылішчах рэспублікі, а таксама пры лепшых раённых дамах культуры будуць арганізаваны шасцімесячныя курсы калгасных баяністаў-масавікоў, якія змогуць кіраваць самадзейнасцю.

Значна шырэй разгорнуць сваю дзейнасць калектывы мастацкай самадзейнасці сельскіх клубоў, дамоў культуры, хатчытальняў. На працягу года мяркуецца стварыць не менш тысячы новых харавых і танцавальных самадзейных гурткоў.

Вялікія задачы павінны вырашыць у 1958 годзе бібліятэкі. У мінулым годзе перадавыя бібліятэкары рэспублікі звярнуліся з заклікам да ўсіх работнікаў культуры, асветы і старшын калгасоў — дарэвіць бібліятэчную кнігу да кожнай калгаснай сямі. Гэта пачасная задача ў раёне раёнаў ужо вырашана. Цяпер там імкнунца, каб кожны пісьменны калгаснік стаў чытачом бібліятэкі.

У цэлым жа па рэспубліцы ў 1958 годзе трэба змагацца за тое, каб у кожнай калгаснай сямі быў чытач бібліятэкі і каб кожны калгаснік працягваў за год не менш дзесяці-дваццаці кніг. Гэта задача рэальная.

У 1958 годзе ў гонар саракагоддзя Беларускай ССР будуць праведзены агляд мастацкай самадзейнасці, конкурс на лепшую агітацыйна-мастацкую брыгаду, астафеты культуры; арганізуюцца экспедыцыі па збору народных песень, танцаў і былін. Ва ўсіх абласцях і ў раёне раёнаў намячаецца правесці выстаўкі твораўцы народнага ўмельства.

Каштоўную ініцыятыву праводзіць ўдзельніца мастацкай самадзейнасці Брэста. Яны вырашылі сваімі сіламі ў 1958 годзе паставіць адну з опер. Такія магчымасці ёсць цяпер не толькі ў абласных цэнтрах і іншых гарадах рэспублікі, але і ў многіх калгасах. Дапамогай у гэтай справе могуць музычныя вучылішчы і школы, якія ёсць ва ўсіх абласцях рэспублікі.

Для таго, каб палепшыць музычную прапаганду ў 1958 годзе, пры ўсіх абласных дамах народнай творчасці будуць створаны ўзорныя хоры, а пры музычных вучылішчах — вясчэрнія музычныя школы для дарослых. Сёлетня будзе дадзена адкрыты 10 музычных школ і музычныя вучылішчы ў Маладзечна.

Няма сумненняў ў тым, што работнікі устаноў культуры прыкладуць усе намаганні да таго, каб з гонарам выканаць указанні ЦК КПСС аб цеснай сувязі работнікаў устаноў культуры з жыццём народа і дастойна сустрэць зямналіную дату — саракагоддзе Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

З РЕДАКЦЫЙНАЙ ПОШТЫ

Шанаваць родную мову

Родная мова для нас — беларуская. Але яна гэта ні дзіўна, яна займае маё месца ў сучасны момант у нашым культурным жыцці.

У Мінску зараз працуюць 58 сярэдніх школ. З іх толькі дзесяць — беларускія. Ды хіба толькі ў Мінску такое становішча? Прыкладна тое ж нагляднае ў Гомелі, Брэсце, Магілёве і іншых гарадах.

Многі ў нашай рэспубліцы ВНУ, тэхнікумаў, рамесніцкіх і тэхнічных вучылішчаў. Але вывучэнню роднай мовы ў гэтых установах не надаецца належнай увагі.

Мінскі архітэктурна-будаўнічы тэхнікум выхаваных тэхнікаў-будаўнікоў. Пераважная большасць выпускнікоў гэтага тэхнікума прадуе на Беларусі. Гаварыць па-беларуску за чатыры гады яны амаль што развучыліся. На будоўлях рабочыя ў асноўным гавораць па-беларуску. Атрымліваюцца, калі чалавек — які-небудзь там начальнік, дык ён амаль не карыстаецца беларускай мовай.

Не па гонару студыі «Беларусьфільм», што фільмы яе гучаць не па-беларуску, а Акадэмія навук БССР, тое, што такія кнігі, як «Гісторыя БССР», «Гісторыя Мінска», «Беларуская мастацтва», выпушчаны ў свет у першую чаргу на рускай мове або нават толькі на рускай.

Такое становішча па-свойму ўплывае на нашу моладзь. У яе асяроддзі пануе розныя думкі, накітаст: «Навошта нам вядзе беларускую мову, калі ён не карыстаецца ва ўстановах».

Я асабіста скончыў беларускую школу. Гэта мне не перашкоды вядзе рускую мову. Я магу без звышчай пажыскай жыць і працаваць у любым раёне РСФСР.

У Беларусі беларуская мова павінна заняць належнае месца. Больш увагі трэба ўдзяляць вывучэнню яе ў нашых сярэдніх школах, тэхнікумах, інстытутах.

В. ГОЛУБ,
студэнт Мінскага архітэктурна-будаўнічага тэхнікума.

ПРАЧЫТАЎ я артыкул Б. Сачанкі «Шанаваць родную мову». Ён мяне зельмі ўхваліў. Сапраўды, у нашых школах большасць выкладчыкаў гісторыі, матэматыкі і іншых прадметаў зусім не лічыцца з тым, што школа беларуская. Таму вучні заканчваюць школу і не ведаюць добра ні роднай мовы, ні рускай. Чаму гэта так? Б. Сачанка правільна піша, што ў нашых вышэйшых навучальных установах цяжка пачуць роднае слова. А звычайна пра ўніверсітэце гавораць і пішуць, што гэта «кузня нацыянальных кадраў».

Я ў мінулым годзе скончыў беларускае аддзяленне нашага ўніверсітэта. Лекцыі на роднай мове склаў толькі па беларускай мове і літаратуры. І я цяпер вельмі радаваўся б за тых, хто там вучыцца, калі б яны слухалі і іншыя дысцыпліны на роднай мове.

М. ПРАШКОВІЧ,
настаўнік Валейкаўскай школы Смаргонскага раёна.

ДУМКІ, выказаныя ў артыкуле Б. Сачанкі «Шанаваць родную мову», датычацца ўсёй нашай грамадскасці і ў першую чаргу інтэлігенцыі. Гэтыя думкі можна пацвердзіць многым прыкладаў.

Мой таварыш, настаўнік К., пасля заканчэння БДУ выкладае хімію па-руску. Ён тлумачыць:

Гомельскі тэлецэнтр пачаў рэгулярныя перадачы

Напярэдадні Новага года сотні гамельчан з хваляваннем сядзелі ўвечары каля тэлевізараў. Гомельскі тэлецэнтр распачаў рэгулярныя перадачы.

Гледачы з цікавасцю прагледзелі змястоўную праграму, складзеную рэжысёрам студыі тав. Шпанавым: выступленні эстраднага аркестра пад кіраўніцтвам Л. Уцесява, вядомых выканаўцаў рускіх народных песень сябёр Федаравых, артысткі Ленінградскай эстрады Т. Краўцовай, артыстаў эстрады Т. Піцыйнай і Л. Маслюкова.

Танцавальны калектыв гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна паказаў харэаграфічную сцэнку «Вяртанне пераможцаў», выдатна пастаўленую заслужаным дзіцячым мастацтвам БССР А. Рыбальчанкам.

У гэтым годзе тэлегледачы Гомельшчыні паглядзець спектакль «Абрыў» па вядомай раману І. Ганчарова ў выкананні артыстаў абласнога рускага драматычнага тэатра. Па тэлевізару будуць рэгулярна выступаць вучоныя, інжынеры, перадавікі вытворчасці, лепшыя самадзейныя калектывы горада і вобласці.

Радыус дзеяння тэлецэнтра — 25 кіламетраў. Бачымся добра.

(Наш кар.)

Лепшы самадзейны калектыв

Адным з лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці ў Дзяржынскім раёне з'яўляецца самадзейнасць калгаса «Звязда». У ёй удзельнічаюць больш 50 юнакоў і дзяўчат. Гуртковыя ажыццявілі пастаноўку двух аднаактвых п'ес, развучваюць новыя песні савецкіх кампазітараў, рускія і беларускія народныя песні.

Самадзейныя артысты далі некалькі канцэртаў для калгаснікаў свайго сельгасарэі, а таксама пабывалі ў суседзях — у калгасах імя Леніна і «Непераможны сцяг».

У. КУКСА.

У раённай бібліятэцы

Штогод папаўняецца кніжны фонд Івацкіцкай раённай бібліятэкі. Зараз у ёй налічваецца 10320 тэмат. Шырокі выбар палітычнай, сельскагаспадарчай, тэхнічнай і мастацкай літаратуры прыцягвае вялікую колькасць чытачоў. Старэйшым чытачом з'яўляецца пенсіянер Аляксандр Дадлавіч Калтуноў. Яму ўжо больш 70 год, але чытаць ён вельмі многа. За мінулы год ён прачытаў некалькі дзесяткаў кніг. Паслугамі бібліятэкі карыстаецца звыш 600 чытачоў.

А. ШЫМАНЧЫК.

Выезды агітбрыгады

Пры раённым Доме культуры г. Сянно працуе агітбрыгада мастацкай самадзейнасці, удзельнікі якой часта выступаюць з канцэртамі перад рабочымі прадпрыемстваў і саўгасу, перад калгаснікамі раёна. За апошні час яны выступілі з канцэртамі ў калгасах імя Калініна, імя Булагіна, перад рабочымі саўгаса «Холцы» і торфапрадпрыемства «Заманскі мох».

Н. КАЦЮШЫН.

Эстрадныя канцэрты

У раённым Доме культуры гарадскога пасёлка Скідэль албумам канцэрт артыстаў Беларускай дзяржаўнай эстрады.

З жартоўнымі куплетамі, гумарыстычнымі апаўданацямі выступіў артыст Шышкін. Затым саліст Г. Федчык выканаў беларускую песню «Нёман», арыю Караса з оперы «Запарожца за Дунаем» і ўкраінскую народную песню «Дунаеў я люблю».

Цэла прымалі гледачы выступленні Д. Зайцава, Б. Нікуліна і іншых удзельнікаў канцэрта.

І. КРЫШАЛОВІЧ.

Подых будучыні

Яркім святлом заліты прасторыя залы вытворчых карпусоў. Паміж вокнаў, завешаных серабрыстымі фіранкамі, стаяць на высокіх тумбах кветкі. Здаецца, разнастайныя колерамі кафельныя пліткі, прыгожым узорам выкладзены на падлозе. Уздоўж шырокіх праходаў — бяскожныя істукі аўтаматычных ліній, абрысы якіх глыбока не ўдалечыны.

Малады чалавек у сінім камбінеоне падыходзіць да станка, што стаяць у пачатку патока, наіскрае на ўключальнік. І адразу прыняты металічны рух падключваюць з кантэйнера дэталі, устанавліваюць іх. Адначасова пачынаюць свой рух транспартныя прыставаккі, якія існуюць дэталі са станка на стаяк. У метал паслядоўна ўзгрызаюцца разныя свідры, абточнае, свідры, фрэзеры і іншыя, пакуль не завершыцца ўвесь комплекс апрацоўкі і дэталі не паступяць у зборачны цэх. А там магунныя краны і іншыя «разумныя» механізмы, нібы з кубікаў, складаюць з вузлу машыны.

Людзеі ў цэхах амаль не вядуць. На заводзе аўтамаце заіхаюцца ў асноўным наладчыкі, электрыкі. Чалавек вывалены тут ад цяжкай працы.

Якаў Рыгоравіч Кеслер — галоўны інжынер Мінскага завода аўтаматычных ліній і аргратных станкоў — на хвілінку змаўкае, а затым, усміхнуўшыся, працягвае: — Вы думаеце — прыгожыя казка, малюнак далёкай будучыні? Не. Гэта з'яўраўна дзень ачыненага машынабудавання. А аргратныя станкі і аўтаматычныя лініі, якія будзе выпускаць наш завод, з'яўраюцца часткай такіх прадпрыемстваў. У 1958 годзе нам прыдзецца трымаць адказны экзаме: пачаць масавы выпуск прадукцыі.

У маленькім кабінце «галоўнага» наспіна заходзіць людзі. Многа новых пытанняў узніка напярэдадні новага года. Аддзел кадраў хваляецца, дзе і як вытравіць кваліфікаваных рабочых? А іх у цэхі часе спатрэбіцца многа. Роботнікам аддзела забяспечыцца трэба ўдалаціць заўвагі на метал і іншыя матэрыялы. З Кіева прыехаў Сяргей Ільіч Харогорыў — галоўны інжынер інстытута па практыванню станкабудавальных заводаў. Па практыву гэтага інстытута будуюцца і мінскі завод.

— Я на хвілінку, — звяртаецца ён да Якава Рыгоравіча, — парачыцца трэба.

Гутарка ідзе аб тым, што на заводзе, дзе прадугледжана перадача тэхналогія, павінна быць прадумана кожная дробязь. Аказваецца Харогорыў шукае найлепшы метал выдалення з цэхаў стружкі. І гэта зусім не дробязь. Колькі непрыемнасці з-за яе бывае звычайна ў металаапрацоўчых цэхах. Яна ахутвае станкі, уядаецца ў падлогу, завальвае праходы.

Завітаўшы і суседзі — прадстаўнікі буйных машынабудавальных заводаў Мінска. Яны з нецярплівасцю чакаюць аргратных станкоў маладога прадпрыемства, і кожны імкнецца дамовіцца атрымаць іх у першую чаргу. Зразумела іх не цяжка. Аргратны станок замяняе 5—6 звычайных. А такую тэхніку ў нашай краіне выпускае толькі маскоўскі станказавод імя Арджанікідзе. Мінскі — другі па ліку, і больш магунны. Яго прадукцыю будуць атрымаваць Горкаўскі аўтазавод, «Ростсельмаш», маскоўскі аўтамабільны імя Ліхачова, Тагаіроўскі камбайнавы, уральскі аўтамабільны імя Сталіна, Мінскі трактарны і многія іншыя.

Дзесяткі тысяч квадратных метраў зойме вытворчая плошча новага завода. Стварэцца ён на апошнім слову будаўнічай тэхнікі, абсталявацца самымі дасканалымі станкамі і механізмамі. Не так даўно пачалі працаваць першыя два цэхі — інструментальны і малельны, а ў студзені ўвайдзе ў строй ліцейны і эксперыментальны, затым — частка галоўнага корпусу з асноўным комплексам апрацоўчых і зборачных цэхаў.

Гарачы час цяпер на малым прадпрыемстве сталіца — час падрыхтоўкі вытворчасці да масавага выпуску прадукцыі. І сёння на заводзе працуе пакуль што больш інжынераў, чым рабочых. Цэнтр творчай тэхнічнай думкі — спецыяльнае канструктарскае бюро. Адсюль пачынаецца нараджэнне высокапрадукцыйных аргратных станкоў і аўтаматычных ліній. Над іх стварэннем працуюць амаль 250 інжынераў.

Маладыя энтузіясты ўжо знайшлі выклад паказваць свае здольнасці. Аднойчы прышло пісьмо з Харкава. Завод «Сярг і молат» прапачаў істукі тры станкі.

— А хто іх будзе выпускаць? — зацікавілася канструктар Саксагонская.

— Мінскі станкабудульнік з завода імя Кірова, — адказаў Аляксандр Гарбавіч.

Позірк канструктараў сустраўся. Унікаюць абодвух думку выказаў Аляксандр: — А што, калі мы зробім па-новаму, так, як патрабуе сённяшні дзень?

Судовыя ізы! — падтрымаў яго Кудзьяў і Юдовін.

Беларускую мову з вузнаў выкладчыка і прадаўца, сакратаркі і інжынера, дырэктара завода і міністра. Калі мы знойдем яе ў зыхах і ў працолах судовых працэсаў, на старонках навуковых прац — толькі тады беларуская мова зойме належнае месца ў жыцці.

Кожная нацыя можа развіваць сваю духоўную і матэрыяльную культуру толькі на сваёй роднай мове — так гаворыць марксізм. Не ведаючы і не шукаючы яе, не гдзя вядзе і любіць па-сапраўднаму іншыя мовы.

В. ЧАМЯРЫЦКІ,
студэнт 5-га курса філфака БДУ імя Леніна.

У АРТЫКУЛЕ Б. Сачанкі «Шанаваць родную мову» ўзнята важнае пытанне. Прыяду некалькі прыкладаў з жыцця свайго раёна.

У нашым раёне налічваецца 79 школ з беларускай мовай навучання, дзе працуе вялікая армія настаўнікаў з сярэдняй і вышэйшай адукацыяй. Аднак пераважная частка настаўнікаў урокі (апроч беларускай мовы) праводзіць на рускай мове.

Кіраўнікі школ і аддзела народнай асветы часта наведваюць школы, бываюць на ўроках, але на гэта не звяртаюць амаль ніякай увагі. Розныя парады, указанні, дырэктывы настаўнікам даюцца, як правіла, на рускай мове.

І цялкам згодзен з аўтарам артыкула і лічу, што беларуская мова павінна ўвайсці ў наўсядзены побыт усіх слабаў насельніцтва.

Групу ўзначаліў Аляксандр Феліксавіч Гарбавіч. І пачаліся незабыўныя дні творчых дзярванняў. Спрачаліся і пагуджаліся, намачалі і перабраблялі. І нарэшце акрэсліся праект невялікай аўтаматнай лініі з трох станкоў — першай, стварэння ўласнымі рукамі.

Пра гэта даведліся трактаразаводцы. — Можна і для нас зрабіць? — наспрашлі яны.

Кіраўніцтва завода згадзілася.

— Нашы канструктары справіцца, — запэўніў суседзяў дырэктар Аляксандр Пятровіч Калашын. Працягнуў групу станкоў зрабіць для вас кіраўцы, а свідравальна фрэзерна-наражную і наладку ўсёй лініі возьмем на сябе. У 1958 атрымаеце.

«Год 1958 — першы год сапраўднага вытворчага жыцця прадпрыемства. Аб гэтым ні на хвілінку не забываюць інжынеры завода. Ціха ў кабінце галоўнага канструктара. Над раскладзеным на сталае чарцяжом схіліліся галоўны-блявельны, каштанавы, чорныя. Па раскладзеным валасях, расчыраных тварах вядуць, што інжынеры вырашаюць цікавую праблему.

Галоўны канструктар адрывае позірк ад чарцяжа і разгублена ўсмішка краане яго галавы.

— Добры дзень. Сядзіце. Прашу парабачыць. Некалькі хвілін прыдзецца пачакаць. Тут адна маленькая справа, — гаворыць ён заліпаючы. А потым, схамянўшыся, звяртаецца да таварышаў.

— Ёсць трэба дапрацаваць. Згортыя чарцяжы, займаюць асобны пакой і... адным словам, жадаю поспеху.

З Юр'ем Мікалаевічам Татаравым мы сустракаліся некалькі год назад, калі ён працаваў яшчэ на мінскім заводзе імя Варашылава, і размаўляем як старыя знаёмыя. Ужо тады малады канструктар быў шукальнікам новых магчымасцей у тэхніцы і за спраектаваную там канструкцыю ўнікальнага станка атрымаў прэмію — аўтамабіль «Масквіч».

— А цяпер воль, — расказвае ён, — бярэм яшчэ адну прыступку па левымі тэхнічнага прагрэсу. Калі гаварыць шыра, цяжка прыязнае рызае. Здаецца, раскусіў гэтае невялікае, ухапіўся за патрэзнае звяно, а раптам — раз, і ўвесь ланцужок разваліцца.

Татарав звыклым жэстам пастукае муштуком папярэсца па карабку залапак, прыжмурвае вочы нешта ўспамінаючы, і на яго ваявельны твары паўяўляецца ўпартае зморшчына.

— Ёсць вы былі, а чым мы, канструктары, сустрацілі новы год. Хочаце, раскажу вам цікавую гісторыю, жыццёвую, сапраўдную? Бачылі — хлопцы тут чардзёж разгядалі? Гэта праект славой галоўкі. З-за яе ў нас з масквічым сур'ёзным кафілд атрымаўся.

Юр'і Мікалаевіч дастае з шухфалкі бланкет, аловак, малое нейкі